

interlinks

Health systems and long-term care for older people in Europe
Modelling the interfaces and links between
prevention, rehabilitation, quality of services and informal care

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

PROJEKT INTERLINKS

**(Health systems and long-term care for older people
in Europe – Modelling the INTERfaces and LINKS
between prevention, rehabilitation, quality
of services and informal care)**

**- sumarizácia východísk, organizácie
a diseminačných výstupov**

Rastislav Bednárík
Kvetoslava Repková

Bratislava, december 2011

Funded by the European Commission
under the Seventh Framework Programme
Grant agreement no. 223037

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

European Centre for Social Welfare Policy and Research (AT) • Ecole d'études sociales et pédagogiques (CH) • University of Southern Denmark (DK) • National Institute for Health and Welfare – THL (FI) • Institut de Recherche et Documentation en Economie de la Santé – IRDES (FR) • Institut für Soziale Infrastruktur (DE) • Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung – WZB (DE) • CMT Prooptiki ltd. (EL) • University of Valencia – ERI Polibienestar (ES) • Studio Come S.r.l. (IT) • Stichting Vilans (NL) • Institute for Labour and Family Research (SK) • Institute of Public Health (SI) • Forum for Knowledge and Common Development (SE) • University

Funded by the European Commission
under the Seventh Framework Programme
Grant agreement no. 223037

AGENTÚRA
NA PODPORU
VÝSKUMU A VÝVOJA

Táto práca bola dofinancovaná Agentúrou na podporu
výskumu a vývoja na základe zmluvy č. DO7RP-0018-08

Obsah

Úvod	4
1 Základná informácia o projekte (<i>R. Bednárík</i>)	5
2 Organizácia práce a Národný panel expertov/tiek (<i>R. Bednárík</i>)	7
3 Výstupy európskeho konzorcia (<i>K. Repková</i>)	8
4 Národné výstupy (<i>K. Repková</i>)	9
5 Diseminačné národné výstupy (<i>K. Repková</i>)	10
5.1 Diseminačné publikácie k problematike dlhodobej starostlivosti	11
5.2 Séria Policy brief-s k problematike dlhodobej starostlivosti	13
5.3 Popularizačné materiály k problematike dlhodobej starostlivosti	14
6 INTERLINKS webová stránka – udržateľnosť projektu (<i>K. Repková</i>)	15
Prílohy	17

Úvod

V rokoch 2008-2011 sa Slovensko zapojilo cez Inštitút pre výskum práce a rodiny do európskeho projektu *INTERLINKS (Health systems and long-term care for older people in Europe – Modelling the INTERfaces and LINKS between prevention, rehabilitation, quality of services and informal care)* zameraného na analyzovanie a podporu budovania systémov integrovanej dlhodobej starostlivosti o starších ľudí v Európe. Projekt bol v rozsahu 75% nákladov financovaný z prostriedkov 7. Rámcového programu EÚ, zvyšných 25% v podmienkach Slovenska spolufinancovala Agentúra na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. DO7RP-0018-08.

V rámci projektu bolo vydaných viacero výstupových národných dokumentov a dokumentov európskeho konzorcia, rovnako diseminančných dokumentov v slovenskom jazyku, ktoré spracoval riešiteľský národný tím na zvýšenie využiteľnosti výstupov projektu rozličnými cieľovými skupinami na Slovensku. Na financovanie týchto dokumentov a ich disemináciu boli využité okrem zdrojov Európskej komisie a Agentúry na podporu výskumu a vývoja aj zdroje Svetovej zdravotníckej organizácie v rámci projektu Dvojročnej dohody o spolupráci (BCA) medzi MZ SR a Regionálnym úradom WHO pre Európu na roky 2010-2011.

Za účelom sumarizácie publikačných a diseminačných aktivít projektového tímu financovaných z národných i medzinárodných zdrojov bola spracovaná táto publikácia. Prináša krátku informáciu o samotnom projekte a organizácii práce v ňom, následne informuje o kľúčových výstupoch na európskej a národnej úrovni. Osobitná pozornosť je venovaná diseminačným národným výstupom, ich základnej charakteristike a informácii o ich dostupnosti v elektronickej verzii. Záver obsahuje informáciu o webovej stránke projektu zabezpečujúcej jeho udržateľnosť a sprostredkováva vybrané spätné väzby na pôsobenie národného projektového tímu či celkový význam projektu v národných podmienkach.

1 Základná informácia o projekte

Výskumný Projekt INTERLINKS (Health system and long-term care for older people in Europe – Modelling the INTERfaces and LINKS between prevention, rehabilitation, quality of services and informal care) bol zameraný na vyvinutie konceptu a metodológie popisu dlhodobej starostlivosti (LTC) a jej súvislostí so zdravotnou starostlivosťou o starších ľudí, na identifikovanie praktických nástrojov na meranie progresu a na analyzovanie príkladov, ktoré informujú o politikách a praxi členských štátov v tejto oblasti.

Projekt bol zaradený v rámci témy HEALTH-2007-3.2-2: Health systems and long term care of the elderly v rámci 7. rámcového programu Európskej únie. Zúčastnilo sa ho 17 vedecko-výskumných inštitúcií zo 14 európskych krajín. Nové členské štáty EÚ boli zastúpené Slovenskom a Slovinskom. Vedúcim projektu bol Dr. Kai Leichsenring z Európskeho centra pre sociálnu politiku a výskum vo Viedni (European Centre for Social Welfare Policy and Research).

Cieľom projektu bolo využiť individuálne aspekty rozličných národných modelov zabezpečujúcich súčasné potreby dlhodobej starostlivosti v Európe na vytvorenie všeobecnej metodológie popisu a analýzy systémov dlhodobej starostlivosti o starších ľudí v Európskej perspektíve, s osobitným zreteľom na väzby so službami zdravotnej starostlivosti, s metódami monitorovania kvality služieb, so stimuláciou prevencie a rehabilitácie a s podporou pre neformálne opatrujúce osoby. Predpokladalo sa, že:

- sa vyvinie koncept a metodológia popisu a analýzy dlhodobej starostlivosti a ich väzieb so zdravotným systémom, pričom sa vyvinutá metodológia využije na zlepšenie medzinárodných porovnaní a na vytvorenie možnosti, aby si jednotlivé členské štáty analyzovali ich dosiahnutý vývoj a následne identifikovali budúci priestor pre zlepšenie,
- bude identifikovaný súbor praktických nástrojov merania a zvýšenia podpory na pozadí dobrých praktík založených na faktoch, a že tento súbor nástrojov bude využitý pri ovplyvňovaní budúcnosti v jednotlivých členských krajinách EÚ,
- bude identifikovaná potvrdená (preverená) a vybudovaná dobrá prax, ktorá by mohla pomôcť informovať o politike a praxi v ostatných členských štátoch (tých, ktoré nie sú členmi konzorcia Projektu), osobitne so zohľadnením hodnotenia a sledovania kvality starostlivosti, napomáhania prevencii a rehabilitácii a podpory neformálne opatrujúcich osôb, ako aj adresnosti príslušného riadenia a financovania.

Tieto ciele sa naplňali v rámci práce organizovanej v ôsmich **pracovných balíkoch** (Work Packages; WP).

WP1 - zabezpečoval *riadenie a administratívu* celého projektu.

WP2 - zabezpečoval *vedeckú koordináciu a metodológiu* projektu.

WP3 - bol zameraný na podnety pre *prevenciu a rehabilitáciu* v dlhodobej starostlivosti. Úlohou bolo identifikovať determinanty prevencie a rehabilitácie v dlhodobej starostlivosti a zistiť vhodné stimuly pre podporu ich rozvoja a implementácie, nakoľko sa počíta s vhodným začlenením jednak služieb prevencie a rehabilitácie, ako aj stimulov práce príslušných aktérov v tejto oblasti do doporučeného Európskeho rámca dlhodobej starostlivosti. Aktivity v tomto WP boli zamerané na prepojenia medzi zdravotným systémom a systémom dlhodobej starostlivosti a na zhromažďovanie skúseností z tejto oblasti za účelom skvalitňovania procesov prevencie a rehabilitácie v kontexte dlhodobej starostlivosti.

WP4 - sa zamerával na vyvíjanie a zabezpečenie *kvality* v dlhodobej starostlivosti. Úlohou bolo definovať kritériá a metódy stanovovania a vývoja kvality v celom procese dlhodobej starostlivosti a ďalej naplniť overené kritériá kvality dlhodobých služieb i kvality metód riadenia (vrátane mechanizmu riadenia) do Európskeho rámca. Zámerom tiež bolo vyvinúť validné indikátory kvality vo vzťahu k výsledkom a klientom.

WP5 - sa venoval *neformálnej starostlivosti* v dlhodobej starostlivosti. Úlohou tohto WP bolo prehodnotiť politiku a prax v oboch sektoroch – tak formálnom, ako aj neformálnom – s cieľom previazať ich do integrovaných modelov dlhodobej starostlivosti (aj s podporovaním neformálnych opatrovateľov).

WP6 - bol zameraný na otázky *riadenia, správy a financovania* dlhodobej starostlivosti o starších ľuďoch. Úlohou tohto WP bolo preskúmať národné a regionálne faktory ovplyvňujúce rozsah, v akom môže byť zavádzaný do praxe všeobecný (úplný) model popisujúci a analyzujúci systémy dlhodobej starostlivosti, a identifikovať prekážky a výhody, ktoré ovplyvňujú rozsah, v akom možno uplatniť dobré praktiky v každodennej praxi. To zahŕňa aj otázky financovania, stimulačných štruktúr a nákladov v oblasti tak formálnej, ako aj neformálnej starostlivosti. Využili sa pritom zistenia z WP3, WP4 a WP5. Výsledná správa identifikovala kľúčové témy na porovnávanie (na účely validizácie a odsúhlasenia podľa WP 7). Následne boli kriticky analyzované národné kontextové faktory a aktuálny mechanizmus pre implementáciu dobrej praxe.

WP7 - nazvaný *modelovanie a validizácia* mal za úlohu vybudovať model popisu, analýzy a vývoja integrovanej dlhodobej starostlivosti naprieč Európskym systémom zdravotnej starostlivosti. Za pomoci Národných panelov expertov a Európskeho konzorcia expertov boli kriticky zhodnotené poznatky získané z vecných oblastí výskumného záberu a z príkladov dobrej praxe. Tieto sa následne premietli do vypracovania *Rámca dlhodobej starostlivosti* (pozri <http://interlinks.euro.centre.org/project>). Jeho úlohou je identifikovať medzery v dlhodobej starostlivosti a zvýrazniť riešenia, ktoré pomôžu projektantom a poskytovateľom starostlivosti posudzovať a zlepšovať svoje služby. V centre Rámca sú starší ľudia a ich neformálni opatrovatelia. Informácie publikované na osobitne zriadenej web-stránke projektu môžu pomôcť vytvoriť rámec vzájomného zdieľania vlastných zdrojov a príkladov, a to formou aktívneho prispenia užívateľov web-stránky do spoločného fondu príkladov dobrej praxe (viac o web-stránke pozri v časti 6 publikácie).

WP8 - zahŕňal *diseminačné aktivity* projektu.

2 Organizácia práce a Národný panel expertov/tiek

Práca v rámci projektu bola organizovaná v troch fázach. V rámci **prvej fázy** (1. – 12. mesiac) bol vo všetkých vybraných kľúčových oblastiach (teda prevencia a rehabilitácia, kvalita poskytovaných služieb a neformálna starostlivosť) realizovaný prieskum existujúcej literatúry k danej problematike v participujúcich krajinách. Na Slovensku sa sumarizovali odborné zdroje len pre oblasť neformálnej starostlivosti (oblasť WP5), nakoľko Slovensko nebolo zapojené do WP3, ani do WP4. Riešitelia hľadali tiež príklady dobrej praxe a validne indikátory. Výsledky v koncentrovanej podobe (nie za každú krajinu zvlášť) boli predložené do Európskeho konzorcia a následne sa odštartoval aj proces konceptualizácie a tvorby Európskeho modelu (rámca) dlhodobej starostlivosti.

Do procesu tvorby Európskeho modelu (rámca) dlhodobej starostlivosti a testovania jeho implementácie v krajinách participujúcich na projekte INTERLINKS boli zapojení aj národní experti z jednotlivých krajín (tzv. *Národné panely expertov/tiek*; *National experts*

panel) a vybraní experti so skúsenosťami v medzinárodnej európskej aktivite v oblasti dlhodobej a zdravotnej starostlivosti (európski expertná panel; *The Sounding Board*). Kritériá výberu expertov stanovil riadiaci výbor projektu a následne slovenský riešiteľský tím vytvoril NEP. Personálne zastúpenie národného projektového tímu a zoznam členov/niek NEP Slovensko je uvedený v Prílohe č. 1 a informácia o aktivitách NEP Slovensko je k dispozícii na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/NPE.pdf>

V **druhej fáze** práce (13. – 28. mesiac) boli vyvinuté postupy pre analýzu a validizáciu individuálnych prvkov Európskeho modelu dlhodobej starostlivosti, a to v rámci jednotlivých pracovných balíkov. V rámci nich boli vypracované aj národné a medzinárodné správy, ktoré sa konzultovali na úrovni NEPs i Európskeho expertného panelu.

V **tretej fáze** (29. – 36. mesiac) hlavnú úlohu zohrali aktivity v rámci WP7. Individuálne determinanty pre vytvorenie Európskeho modelu dlhodobej starostlivosti sa v tretej fáze projektu spojili do „efektívnych prvkov“ vytvorenia systému/systémov dlhodobej starostlivosti. Kľúčovým výstupom celého projektu sa tak stal *Rámec pre dlhodobú starostlivosť* (*Framework for Long-term care*) naplnený konkrétnymi príkladmi dobrej praxe na úrovni jednotlivých krajín i na medzinárodnej úrovni. Rámec bol konzultovaný s expertmi na národnej i európskej úrovni a následne validizovaný do „spojeného“ Európskeho rámca dlhodobej starostlivosti. V tretej fáze sa tiež uskutočňovala *diseminácia a monitoring dopadu*, v rámci ktorých sa predstavovali výsledky projektu na národných a medzinárodných konferenciách a iných odborných podujatiach.

3 Výstupy Európskeho konzorcia

Práca Európskeho konzorcia bola organizovaná v rámci viacerých vecných pracovných balíkov (vecných oblastí), pričom výstupom jednotlivých balíkov boli konsolidované európske správy k zodpovedajúcim oblastiam. Tieto sa spracovávali na základe národných správ pre jednotlivé oblasti hľadaním spoločných a rozdielnych modelov a praxe. Boli spracované tieto Európske správy:

Prevention and rehabilitation within long-term care across Europe. European Overview Paper. (Prevenencia a rehabilitácia v rámci dlhodobej starostlivosti v Európe. Európska prehľadová štúdia). Dostupné na adrese: http://interlinks.euro.centre.org/sites/default/files/WP3_Overview_FINAL_04_11.pdf.

Informal care in long-term care system. European Overview Paper. (Neformálna starostlivosť v systéme dlhodobej starostlivosti. Európska prehľadová štúdia). Dostupné na adrese: http://interlinks.euro.centre.org/sites/default/files/WP5_Overview_FINAL_04_11.pdf.

Quality assurance and quality management in long-term care. European Overview Paper. (Zabezpečenie a manažment kvality v dlhodobej starostlivosti. Európska prehľadová štúdia). Dostupné na adrese: http://interlinks.euro.centre.org/sites/default/files/WP4_Overview_FINAL_04_11.pdf.

Governance and finance in long-term care in Europe. Overview report. (Správa, riadenie a financovanie dlhodobej starostlivosti v Európe. Prehľadová správa). Dostupné na adrese: http://interlinks.euro.centre.org/sites/default/files/1%20WP6_GOV_FIN_final.pdf.

4 Národné výstupy

Slovenský riešiteľský tím sa v rámci organizácie práce Európskeho konzorcia zúčastňoval primárne aktivít v rámci pracovných balíkov zameraných na otázky neformálnej starostlivosti a na otázky správy, riadenia a financovania dlhodobej starostlivosti. V rámci toho boli vydané dve národné správy. V auguste 2009 bola spracovaná *WP5 Národná správa o neformálnej starostlivosti v systéme dlhodobej starostlivosti* (National report on informal care in the LTC system; Bednárík, R., Brichtová, K., Repková, K.). Autorský tím v nej popisuje definičné vymedzenie dlhodobej starostlivosti na Slovensku, právne aspekty dlhodobej starostlivosti a jej komponenty; následne sa venuje postaveniu neformálne opatrujúcich osôb, formám ich verejnej podpory a súvislostiam/ prepojeniam medzi formálnou a neformálnou starostlivosťou; napokon sú

popísané vybrané príklady dobrej praxe v podpore neformálne opatrujúcich osôb na Slovensku. Správa je dostupná na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/WP5.pdf>

V apríli 2011 bola vypracovaná *WP6 Národná správa o riadení a financovaní dlhodobej starostlivosti* (WP6 Governance and Finance. Slovak National Report; Bednárík, R., Brichtová, K., Repková, K.). Autorský tím sa v nej na základe štandardizovanej osnovy zaoberá kontextuálnymi otázkami správy a financovania dlhodobej starostlivosti na Slovensku; štrukturálnymi, procedurálnymi, finančnými, profesionálnymi a statusovými bariérami efektívneho riadenia a financovania tejto oblasti, zároveň aj faktormi, ktoré podporujú jej kvalitné riadenie a spravovanie; sú popísané mechanizmy viaczdrojového financovania za účelom udržateľnosti systému, ale aj pretrvávajúce tenzie. Súčasťou národnej správy sú aj príklady dobrej praxe financovania dlhodobej starostlivosti a spôsoby ich zavádzania do bežnej praxe. Správa je dostupná na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/WP6.pdf>.

5 Diseminačné národné výstupy

Slovenský projektový tím sa snažil v spolupráci s Národným panelom expertov/tiek – Slovensko intenzívne uplatňovať v rámci projektu INTERLINKS prvky interaktívnosti a synergie jednotlivých projektových prác a výstupov tak, aby boli čo najviac využiteľné pre potreby rozličných aktérov a širšej verejnosti. Tomuto zámeru však čiastočne bránil fakt, že všetky európske i národné výstupy projektu boli originálne spracované v anglickom jazyku. Preto sa projektový tím rozhodol na základe kombinácie finančných prostriedkov projektu INTERLINKS (zdroje Európskej komisie a APPV na Slovensku) a prostriedkov Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku zabezpečiť preklad týchto dokumentov do slovenského jazyka a vydať ich formou diseminačných publikácií. Okrem toho spracoval a zabezpečil vydanie ďalších diseminačných dokumentov, o ktorých budeme podrobnejšie informovať.

V rámci diseminačnej stratégie projektového tímu boli v rozličných fázach projektu jednotlivé materiály zasielané vo forme *diseminačných balíkov* relevantným subjektom: MZ SR, MPSVR SR, Výboru pre staršie osoby a výboru pre osoby so zdravotným postihnutím RV SR ĽPNMRR, zdravotnému a sociálnemu výboru NR SR, všetkým VÚC, ZMOS-u, Národnej rade občanov so zdravotným postihnutím a jej členským organizáciám, APSS a jej členským organizáciám, užívateľom služieb, univerzitným pracoviskám a ich knižniciam, či Kancelárii Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku ako spolufinancovateľovi diseminačnej stratégie. Materiály boli a doposiaľ sú poskytované aj na rozličných odborných podujatiach a v rámci výučby na vysokých školách. Celá sada diseminačných materiálov bola v tlačenej verzii na záverečnej konferencii projektu poskytnutá aj Európskemu konzorciu, ktorý mimoriadne ocenil aktivity Slovenska v rámci diseminácie produktov projektu počas celého jeho priebehu.

Vybrané spätné väzby na pôsobenie národného projektového tímu a význam projektu sú uvedené v Prílohe č. 2.

5.1 Diseminačné publikácie k problematike dlhodobej starostlivosti

V auguste 2010 bola vydaná prvá vedecká publikácia pod názvom *Dlhodobá starostlivosť o starších ľudí na Slovensku a v Európe (I)* s osobitným zameraním na otázky *neformálnej starostlivosti a kvality* v službách dlhodobej starostlivosti (editorka Repková, K.). Keďže šlo o prvý diel komplexnej série, autori a autorky v nej v úvode predstavujú projekt INTERLINKS, kontext prípravy publikácie a vybrané základné pojmy sektora dlhodobej starostlivosti. V ďalšej časti je problematika dlhodobej starostlivosti popísaná v kontexte aktuálnych priorít Svetovej zdravotníckej organizácie. Tretia časť je venovaná neformálnej starostlivosti, konkrétne prekladu Národnej správy o neformálnej starostlivosti v kontexte dlhodobej starostlivosti a následne prekladu Európskej konsolidovanej správy pre oblasť neformálnej starostlivosti. Posledná časť prináša preklad Európskej konsolidovanej správy k zabezpečeniu kvality v dlhodobej starostlivosti. Publikácia je dostupná na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/Interlinks1kniha.pdf>

V septembri 2011 vyšiel druhý diel publikácie pod názvom *Dlhodobá starostlivosť o starších ľudí na Slovensku a v Európe (2)* s osobitným zameraním na otázky *prevencie a rehabilitácie v dlhodobej starostlivosti* a na formovanie analytického rámca *pre dlhodobú starostlivosť* (editorka Repková, K.). Po úvodnej časti, ktorá kontextualizuje vydanie druhého dielu, je sprostredkovaný preklad Európskej konsolidovanej správy k otázkam prevencie a rehabilitácie v službách dlhodobej starostlivosti.¹ Na ňu nadväzuje preklad pracovného materiálu *Rámec pre dlhodobú starostlivosť*, ktorý bol spracovaný na základe jednotlivých fáz a výstupov projektu ako analytický nástroj pre popisovanie národnej a európskej praxe a príkladov dlhodobej starostlivosti o starších ľudí. Publikácia je dostupná na adrese: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/dlhodoba_starostlivost_kniha2.pdf

Ku koncu projektu v októbri 2011 bol spracovaný a vydaný aj posledný diel publikácie pod názvom *Dlhodobá starostlivosť o starších ľudí na Slovensku a v Európe (3)* s osobitným zameraním na problematiku *správy, riadenia a financovania dlhodobej starostlivosti*. Keďže slovenský projektový tím sa zúčastnil na prácach tohto pracovného balíka, po úvodnej časti je zaradený preklad Národnej správy o riadení a financovaní dlhodobej starostlivosti na Slovensku, nasleduje preklad Európskej konsolidovanej správy o riadení a financovaní dlhodobej starostlivosti. Spracovanie tejto problematiky ako poslednej nebolo náhodné, nakoľko sa v nej stavalo na poznani naakumulovanom počas celého projektu INTERLINKS. V závere tohto dielu sú formulované niektoré výzvy pre pokračovanie práce vo výskume dlhodobej starostlivosti, vrátane zámeru intenzívne diseminovať jeho výsledky v rozličných častiach Slovenska, aj v spolupráci s Kanceláriou Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku. Publikácia je dostupná na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/DS3.pdf>

V rámci diseminácie poznania generovaného v rámci projektu bola k jeho koncu spracovaná a vydaná aj vedecká monografia K. Repkovej: *Dlhodobá starostlivosť v kontexte integrovanej sociálnej práce* (september 2011). Autorka v nej popisuje základné terminologické vymedzenie sektora dlhodobej starostlivosti, primárne cez in-

---

1 Slovenský partner nebol priamym účastníkom prác v tomto pracovnom balíku, preto nebola spracovaná Národná správa o prevencii a rehabilitácii v dlhodobej starostlivosti.

tegrované služby dlhodobej starostlivosti. Ak má sociálna práca ambíciu prispievať k uspokojovaniu potrieb dlhodobej starostlivosti ľudí, potom musí byť sama systémovo integrovaná. Lekciu pre sociálnu prácu autorka odvodzuje od výsledkov svojej dlhoročnej výskumnej práce v tejto oblasti. Publikácia je dostupná na adrese: http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/ds_v_kontexte.pdf

5.2 Séria Policy brief-s k problematike dlhodobej starostlivosti

Cez platformu NEP - Slovensko angažoval projektový tím v jednotlivých fázach projektu do spolupráce na ad-hoc báze rozličné významné osobnosti v oblasti dlhodobej starostlivosti. Výsledkom tejto spolupráce bolo, okrem iného, vydanie série *Policy brief-s*, v ktorých sme reagovali na aktuálny vývoj v službách dlhodobej starostlivosti na Slovensku a pripravovali sme podklady pre prijímanie dôležitých rozhodnutí v tejto oblasti.

Prvý Policy brief pod názvom *Dlhodobá starostlivosť o starších ľudí na Slovensku na rázcestí* (Repková et al.) bol vydaný v júli 2010. Autorka v ňom hľadá odpoveď na otázku, prečo je problematika dlhodobej starostlivosti (nielen o starších ľudí) dôležitá v národnom i medzinárodnom kontexte; čo sa pod dlhodobou starostlivosťou na Slovensku rozumie a koho sa týka; aké sú zložky dlhodobej starostlivosti. Rovnako objasňuje, prečo je táto agenda na Slovensku aktuálne „na rázcestí“; aké faktory podmieňujú implementačné problémy a akým smerom sa z rázcestia uberať. Dokument je dostupný na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/policy.pdf>.

Ku koncu roka 2010 sa NEP - Slovensko na svojom zasadnutí venoval otázkam financovania dlhodobej starostlivosti, z podnetu čoho bol vydaný druhý Policy brief pod názvom *Udržateľné financovanie sociálnych služieb pre starších ľudí – vybrané otázky* (Bušová, B., Brichtová, L., Repková, K., Zongorová, I.; december 2010). Autorky v ňom predstavujú model tzv. súkromno-verejného mixu vo financovaní dlhodobej starostlivosti a pravidlá jeho uplatňovania v podmienkach Slovenska; popisujú niektoré problematické aspekty financovania, pričom sa zamýšľajú, či jedným z riešení v ich prekonávaní by mohlo byť aj zavedenie systému samoplatcovstva v sociálnych službách, s priamymi dopadmi na administratívno-správne procesy pri jeho potenciálnom

uplatňovaní. Napokon formulujú otvorené otázky, ktoré by bolo potrebné v súvislosti s modelom samoplatcovstva riešiť tak, aby nevniesol do systému sociálnych služieb nerovnosti a riziká pre užívateľov/ľky týchto služieb. Dokument je dostupný na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/PB2.pdf>. Je potešiteľné, že toto vydanie Policy brief sa stalo podkladovým materiálom pri príprave novely zákona o sociálnych službách v roku 2011.

Sériu Policy brief-s uzatvorilo v júli 2011 tretie vydanie pod názvom *Dobrovoľníctvo v dlhodobej starostlivosti o starších ľudí – čo o ňom ne/vieme a čo potrebujeme riešiť* (Balogová, B., Mračková, A., Repková, K.) Vydanie je zamerané na problematiku dobrovoľníctva v dlhodobej starostlivosti aktualizovanú v roku 2011 v rámci implementácie aktivít „2011 Európskeho roka dobrovoľníckych aktivít na podporu aktívneho občianstva“. Autorky ho otvorili stručným vymedzením dobrovoľníctva a jeho princípov; prinášajú niekoľko faktov a čísel o dobrovoľníctve na Slovensku; osobitne sa venujú východiskám a formám manažérskeho modelu v dobrovoľníctve a profesionalizácii dobrovoľníckeho manažmentu; a napokon formujú aktuálne problémy a otázky dobrovoľníctva v dlhodobej starostlivosti o starších ľudí s vyústením do oblastí, ktoré treba riešiť. Dokument je dostupný na adrese: <http://www.sspr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/pb3.pdf>. Na podnet slovenského riešiteľského tímu bola do prípravy záverečnej vedeckej publikácie projektu INTERLINKS na európskej úrovni zakomponovaná kapitola o dobrovoľníctve v dlhodobej starostlivosti o starších ľudí ako potenciálu pre sociálnu inováciu v Európe.

5.3 Popularizačné materiály k problematike dlhodobej starostlivosti

Vo fáze ukončovania projektu INTERLINKS a činnosti skupiny NEP - Slovensko vzišla z tejto platformy požiadavka pripraviť popularizačný dokument, v ktorom by bol prehľadným spôsobom a „laickým“ jazykom popísaný legislatívny a organizačný systém dlhodobej starostlivosti o starších ľudí na Slovensku pre potreby širokého využitia odborníkmi i laikmi. Na základe tohto podnetu boli v septembri 2011 vydané dve propagačné materiály (informačné letáky). Prvým je materiál *Starostlivosť o dlhodobo*

chorých starších ľudí – prehľad foriem pomoci (Bušová, B., Bednárík, R., Brichtová, L., Repková, K.). Ide o brožovaný dokument určený najmä pre odborníkov angažujúcich sa v dlhodobej starostlivosti pre staršie chronicky choré osoby (napr. lekárov a iných zdravotníckych pracovníkov, sociálnych pracovníkov, zástupcov občianskych združení a iných), ktorý prehľadným spôsobom popisuje služby v akútnej a dlhodobej zdravotnej starostlivosti (lekárskej a ošetrovateľskej); sociálne služby poskytované pre túto cieľovú skupinu na úrovni mesta/obce a regiónu; a napokon formy finančnej pomoci v rámci poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu. Dokument je dostupný na adrese: <http://www.ivpr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/letak%201.pdf> .

Pre starších ľudí - užívateľov a užívateľky služieb dlhodobej starostlivosti a ich rodinných príslušníkov je určený druhý propagačný materiál *Starostlivosť o dlhodobo chorých starších ľudí – praktický sprievodca rozličnými formami pomoci* (Bušová, B., Bednárík, R., Brichtová, L., Repková, K.), ktorý bol rovnako vydaný v septembri 2011. Je spracovaný formou typológie tradičných situácií, v ktorých sa môžu staršie osoby a ich rodiny nachádzať v súvislosti s chronickým ochorením ich starších členov. Pri každej situácii sú následne popísané možnosti praktickej pomoci (zdravotníckych a sociálnych služieb, finančnej kompenzácie), ktoré je možné využiť. Dokument je dostupný na adrese: <http://www.ivpr.gov.sk/IVPR/images/IVPR/Interlinks/letak%202.pdf>

6 INTERLINKS webová stránka – udržateľnosť projektu

Významnou charakteristikou projektu INTERLINKS bola od jeho počiatku *interaktívnosť*. Dokumentuje to najmä webová stránka projektu: <http://interlinks.euro.centre.org>, ktorú je možné užívať na troch úrovniach. Prvou je úroveň *pasívneho využívania*, kedy sú k dispozícii všetky výstupy projektu, vrátane Rámca pre dlhodobú starostlivosť (Framework for LTC), ktorý sprostredkováva jednotlivé témy (Themes), subtémy (Subthemes), kľúčové otázky (Key issues) a zodpovedajúce príklady (Examples) za jednotlivé krajiny. Na tejto úrovni nie sú pre užívateľov a užívateľky nevyhnutné žiadne osobitné prístupové práva.

Druhou je úroveň, kedy môžu užívatelia a užívatelky okrem pasívneho využívania existujúcich informácií a príkladov *komentovať/pripomienkovať existujúce príklady*. Nevyhnutná je k tomu jednoduchá registrácia cez ľavé ponukové menu. Po potvrdení registrácie sa následne pod jednotlivými príkladmi Rámca pre dlhodobú starostlivosť objaví možnosť zadať podľa požadovanej štruktúry vlastný komentár príkladu a tak udržiavať s jeho autorom/rkou kontakt.

Na tretej úrovni sa možno stať *aktívnym prispievateľom/ľkou nového príkladu* cez kliknutie na výzvu „Contribute“ (Prispieť) v hornom pravom rohu webovej stránky. Bližšie informácie, akým spôsobom to urobiť, sú po rozkliknutí k dispozícii.

Možno predpokladať, že kombináciou týchto troch úrovní sa na európskej úrovni po určitej dobe zdynamizuje tvorba odbornej komunity zameranej na problematiku dlhodobej integrovanej starostlivosti o staršie osoby.

INTERLINKS projektový tím

Slovensko inštitucionálne zastupoval v projekte ITNTERLINKS Inštitút pre výskum práce a rodiny, v rámci neho konkrétne:

Doc. PhDr. Rastislav Bednárík, CSc. – zodpovedný riešiteľ (IVPR)

Doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc. – spoluriešiteľka (IVPR)

Mgr. Lýdia Brichtová, PhD. – externá spoluriešiteľka (MPSVR SR)

RNDr. Helena Rašová – projektová manažérka (IVPR)

INTERLINKS Národný panel expertov/tiek (NEP Slovensko)

Doc. PhDr. Beáta Balogová, PhD. - FF PU v Prešove

Doc. MUDr. Božena Bušová, CSc. – APSS Bratislava

Prof. MUDr. Ladislav Hegyi, DrSc. – SZU Bratislava

Mgr. Bruno Konečný – ZMOS

Prof. MUDr. Štefan Krajčík, DrSc. – SZU Bratislava

JUDr. Magdaléna Lacová – MZ SR

RNDr. Branislav Mamojka, CSc. – NROZP v SR

MUDr. Izabela Mátéffy – FN Bratislava

Mgr. Júlia Petrovičová – DD Bratislava

MUDr. Darina Sedláková, MPH – kancelária WHO na Slovensku

Mgr. Marica Šíková – Úrad Bratislavského samosprávneho kraja

RNDr. Kamil Vajnorský – Jednota dôchodcov v SR

Ing. Iveta Zongorová – MPSVR SR

INTERLINKS ad-hoc experti a expertky

PhDr. Iva Blanáriková – MZ SR

PhDr. Ľubica Kontrová – MZ SR

Mgr. Alžbeta Mračková – C.A.R.D.O.

Vybrané spätné väzby na projekt INTERLINKS

Dr. Kai Leichsenring, koordinátor projektu (na základe e-mailovej komunikácie dňa 13.1.2012)

„The Slovak team, coordinated by Kvetoslava Repkova, has largely contributed to the success of INTERLINKS by providing information and data about the Slovak situation in long-term care , in particular with respect to informal care (WP5) and governance and financing (WP6). The team was also very active during the construction of the INTERLINKS Framework for Long Term Care and provided most interesting practice examples to illustrate some of the key-issues in the context of Slovakia. Furthermore, the team succeeded in setting-up a National Expert Panel that provided useful information and feedback, and helped in the most outstanding dissemination activities that were carried out by the Institute for Labour and Family Research. Together with its strategic partner (WHO Slovakia) they were, during the entire project period, able to have key publications of the project translated, to publish own leaflets for users and professionals, a book on integrated care, and to present project results at various occasions in Slovakia and at conferences abroad. In conclusion, it has been a pleasure to work with the Slovak team and we hope that there will be other occasions in the future for further collaboration.“

Doc. MUDr. Božena Bušová, CSc. – členka NEP Slovensko (na základe e-mailovej komunikácie dňa 22.12.2011)

“Thanks to the project Interlinks we reflected on the functioning of long-term care in our country and we arrived at the conclusion that more education and enlightenment is needed in this area, which will show and explain to people the options that already exist today. Thanks to the project we were able to issue two information booklets, one for the clients and one for professionals that describe long-term care options for seniors. These booklets are distributed not only to medical and social workers but also to seniors in need of this kind of care”.

Oficiálne podĎakovania listom sme obdržali napr. od Univerzitnej knižnice SZU v Bratislave (7.11.2011), VŠZ a SP Svätej Alžbety v Bratislave (dňa 15.11.2011), Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku (dňa 16.11.2011).